

Eigen Kracht-methode:

INZET SOCIAAL NETWERK van toegevoegde waarde bij re-integratie

Familie, vrienden, kennissen, burens: de inzet van het eigen sociaal netwerk van een klant, kan leiden tot een praktisch goed uitvoerbaar re-integratieplan. Volgens deze Eigen Kracht-methode heeft de klant zelf de regie en kijken professionals op afstand mee. Het lijkt toepasbaar als alternatieve en innovatieve methode bij het opstellen van een re-integratieplan, zo blijkt uit onderzoek van promovendus Kor Brongers (et al.)

TEKST | Kor Brongers, Bert Cornelius, Pepijn Roelofs, Jac van der klink, Sandra Brouwer*

In zijn onderzoek richt Kor Brongers zich op een andere manier van begeleiden van mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt. Uitgangspunten zijn onder andere een integrale aanpak, uitgaan van de eigen kracht van de klant, de regie zo veel mogelijk bij de klant leggen, aansluiten bij de behoefte van de klant en mobiliseren van

hulpbronnen uit de omgeving. Als onderdeel van zijn promotie onderzocht Brongers de inzetbaarheid van de Eigen Kracht-methode bij re-integratie.

Doel van het onderzoek

Vanuit de Participatiewet is er een sterkere nadruk op de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van burgers komen te liggen. Een methode die sterk uitgaat van de zelfredzaamheid van burgers is de Eigen Kracht-conferentie EK-c, internationaal bekend onder de naam Family Group Conference (FGC). De EK-c-methode is ontstaan in Nieuw Zeeland als een reactie op traditionele vormen van hulpverlening en is gebaseerd op Maori tradities. De Eigen Kracht-methode is een besluitvormingsmodel waarbij burgers samen met hun familie en hun sociale netwerk een hulpvraag en oplossingen formuleren. Het proces wordt begeleid door een onafhankelijke coördinator van Eigen Kracht Centrale en de professionals staan op afstand. Een conferentie bestaat uit drie fasen, het informatie-deel, het besloten deel en de presentatie van een plan. De methode is vooral veel toegepast en onderzocht in de jeugdzorg. Het belangrijkste doel van ons onderzoek was om te kijken of de methode van de Eigen Kracht-conferentie toepasbaar is bij het opstellen van een re-integratieplan door klanten van het UWV.

Methode

In deze haalbaarheidsstudie naar de Eigen Kracht-methode bij re-integratie hebben we gebruik gemaakt van een

gemengde pre-post-interventie haalbaarheidsstudie, dat wil zeggen dat er zowel voor, tijdens als na deelname aan een Eigen Kracht-conferentie op verschillende manieren informatie is verzameld. Hierbij is gebruik gemaakt van vragenlijsten, semigestructureerde interviews en de in de tijdens een Eigen Kracht-conferentie gemaakte plannen. Met de vragenlijsten en interviews is informatie verzameld over de socio-demografische gegevens, ervaren gezondheid (sf-12), werkstatus, positie op de participatieladder en de tevredenheid over de FGC. De plannen zijn gebruikt voor een kwalitatieve analyse op acties, actoren en inhoud.

De arbeidsdeskundigen die klanten hebben aangeleverd voor het onderzoek, de klanten zelf en de coördinatoren hebben we zes maanden gevolgd. We hebben op basis van het model van Bowen(1) vier domeinen van haalbaarheid onderzocht: behoefte, aanvaardbaarheid/tevredenheid, implementeerbaarheid en indicaties voor effectiviteit. Omdat het hier een haalbaarheidsstudie betreft met als doel te onderzoeken of de Eigen Kracht-methode in een andere situatie toepasbaar is zijn de effecten beperkt meetbaar.

Resultaten

Aan het onderzoek hebben 14 arbeidsdeskundigen van het UWV en 16 coördinatoren van het Eigen Kracht-organisatie deelgenomen. Van de 28 potentiële deelnemende cliënten hebben er uiteindelijk negen (32%) deelgenomen aan een FGC. Gemiddeld waren de deelnemers 35 jaar oud, 56% was vrouw en alle deelnemers waren laag tot middelbaar opgeleid. De tevredenheid over de Eigen Kracht-conferentie was zowel bij cliënten, coördinatoren als arbeidsdeskundigen goed, respectievelijke cijfers 7, 7,2 en 7,4. Ongeveer 78% van de opgestelde acties die zijn vastgelegd in het participatieplan gemaakt tijdens de conferentie, zijn uitgevoerd zoals gepland. De meeste acties waren werkgericht. De belangrijkste uitvoerder van de acties was de cliënt zelf, daarbij gesteund door belangrijke anderen uit het sociale netwerk. Zes maanden nadat de Eigen Kracht-conferentie had plaatsgevonden waren vijf cliënten werkzaam in betaald of vrijwilligerswerk.

Conclusie

De Eigen Kracht-conferentie lijkt toepasbaar als alternatieve en innovatieve methode bij het opstellen van een re-integratieplan. De aanvaardbaarheid/

*OVER DE AUTEURS:

Kor Brongers is arbeidsdeskundige bij UWV en promovendus bij het Universitair Medisch Centrum Groningen, afdeling Gezondheidswetenschappen, Sociale Geneeskunde.

Sandra Brouwer, hoogleraar Sociale Geneeskunde en **Pepijn Roelofs**, universitair docent en senioronderzoeker bij het Kennis Centrum Verzekeringsgeneeskunde (KCVG), zijn beiden werkzaam bij het UMCG.

Jac van der Klink is hoogleraar Psychische gezondheid en duurzame inzetbaarheid in arbeid bij Tranzo, het wetenschappelijk centrum voor zorg en welzijn van de Tilburg School of Social and Behavioral Sciences, Tilburg University.

Bert Cornelius was tot zijn overlijden in 2018 verzekeringsarts en eveneens senior onderzoeker bij het KCVG.

tevredenheid was goed en de methode blijkt implementeerbaar in de dagelijkse praktijk. De effecten op langere termijn leken gunstig maar de aantallen deelnemers zijn uiteraard zeer beperkt. Op basis van onze bevindingen trekken we de voorzichtige conclusie dat de inzet van het sociaal netwerk van toegevoegde waarde kan zijn bij re-integratie. Meerdere klanten gaven aan het als stimulerend en 'veilig' te ervaren dat men kan rekenen op zoveel steun uit het eigen netwerk.

Voor de praktijk

Het onderzoek laat zien dat het mogelijk is met behulp van het eigen sociale netwerk een voor alle partijen acceptabel participatieplan op te stellen.

Door samen met het netwerk een plan op te stellen lijkt een klant meer gemotiveerd om dit ten uitvoer te brengen. Indien het even niet (meer) gaat, dan is er tevens afgesproken wie wat doet om te ondersteunen.

De familie/het sociale netwerk kan hierdoor een grote(re) ondersteunende rol spelen bij re-integratie van UWV klanten naar werk.

[1] Bowen DJ, Kreuter M, Spring B, Cofta-Woerpel L, Linnan L, Weiner D, et al. How we design feasibility studies. *Am J Prev Med.* 2009;36(5): 452-457.

DE EIGEN KRACHT-CONFERENCE

De meeste vragen/problemen die tijdens de Eigen Kracht-conferentie geformuleerd werden zijn werk gerelateerd, bijvoorbeeld: 'wat moet ik doen om passend werk te vinden?', of: 'hoe kan ik mijn creatieve talenten gebruiken in betaald werk?' In één conferentie was de hoofdvraag gericht op persoonlijke problemen: 'hoe kan ik mijn leven beter in handen krijgen en de juiste keuzes maken?', maar ook: 'hoe kan ik zelfstandig leren reizen?' In de meeste plannen was de hoofdpersoon (klant van het UWV) degene die actie moest ondernemen met daarbij de steun van gemiddeld vijf anderen per conferentie. In enkele gevallen was er steun nodig van een professional, zoals een arbeidsdeskundige, bijvoorbeeld bij de vraag of een bepaalde scholing kon worden gefinancierd. Het onderzoek was erop gericht om te kijken of er op een alternatieve wijze een re-integratieplan kan worden opgesteld waarbij de klant zelf aan het stuur zit. Het voordeel hiervan zou kunnen zijn dat er een sterkere binding is met zo'n plan en dat het eigen netwerk actief wordt betrokken. Klanten gaven ook duidelijk aan zich gesterkt te voelen door de bereidheid van familie en vrienden om te helpen waar nodig. Kortom, de inhoud van de plannen wijkt wellicht niet zoveel af van die van een professional (er wordt wel breder gekeken), maar het is nu het plan van de klant zelf dat gesteund wordt door zijn/haar sociale netwerk en niet iets gemaakt/opgelegd door een professional.

Kor Brongers: “Ik ben vooral geïnteresseerd in hoe het anders kan”

Zoals het er nu naar uitziet zal arbeidsdeskundige Kor Brongers volgend voorjaar promoveren met zijn studie naar integrale participatiegerichte dienstverlening voor klanten met meervoudige problematiek. Hij sluit dan een periode van circa acht jaar af waarin hij naast zijn werk als arbeidsdeskundige bij UWV aan zijn promotie werkte. Hoe heeft hij het promotietraject ervaren? En wat levert zijn onderzoek op voor het vakgebied?

TEKST | Diederik Wieman

Was promoveren een lang gekoesterde wens van je?

“Ik had eigenlijk geen ambities in die richting. Maar mijn belangstelling werd gewekt op een academiseringsbijeenkomst, georganiseerd door de Academische Werkplaats Noord, een samenwerking tussen UWV regio Noord en het UMCG. Het ging over professionalisering en evidence based werken, maar was vooral gericht op verzekeringsartsen. Het leek mij goed als dat ook voor arbeidsdeskundigen zou worden gedaan. In die tijd startte de NVvA met een professionaliseringsslag en werd in dat kader ook het AKC opgericht. De tijd was rijp om meer wetenschappelijk onderzoek te doen en zo het arbeidsdeskundig vak nog meer body te geven. Ik was toen ook mijn studie Arbeids- en Organisationspsychologie aan het afronden en werd onder anderen begeleid door Sandra Brouwer van het UMCG. Zij vroeg of ik niet door wilde gaan en wilde promoveren.”

Waarom dit onderwerp?

“Beroepsmatig ligt mijn interesse bij participatie en re-integratie en daarbij ben ik vooral nieuwsgierig naar mogelijkheden hoe het ook anders zou kunnen. Het promotieonderzoek bestaat uit meerdere deelprojecten, maar het draait om hoe je mensen met meervoudige problematiek op een andere manier kunt begeleiden naar re-integratie en participatie. Ik denk dat je daarbij vooral uit moet gaan van de eigen kracht van mensen. Wat kunnen mensen zelf en hoe beleven ze het zelf.”

Kun je het promotietraject beschrijven?

“Naast het onderzoek waarvan op deze pagina's een samenvatting is te lezen en waarover in april is gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift Disability & Rehabilitation, hebben we een methode en training ontwikkeld voor arbeidsdeskundigen.

We zijn daarbij gestart met uitgebreid literatuuronderzoek en hebben gekeken naar wat er al aan interventies bestond. Vervolgens hebben we het Strengths-model gebruikt als basis om een andere methode van re-integratie en begeleiding uit te werken. Omdat wij ons richten op re-integratie van mensen met multi-problematiek noemen wij de methode en training Systematisch Re-integratiegericht Handelen voor mensen met multi-problematiek (SRHm). De door ons ontwikkelde methode en training hebben we eerst getest in een pilotstudie. De verwachting is dat het artikel over deze studie rond de zomer verschijnt.

Vervolgens hebben we de training verder aangescherpt en verbeterd en zijn we gestart met de uitvoering van een interventiestudie. Hiervoor hebben we een randomized control trial uitgevoerd, bestaande uit een getrainde groep arbeidsdeskundigen (interventiegroep, n=19) en een niet getrainde groep arbeidsdeskundigen (controlegroep, n=21), alsook hun klanten. We hebben de klanten in het onderzoek een jaar lang gevolgd. Het onderzoek is nu afgerond, alle data zijn binnen en worden geanalyseerd. De resultaten van deze studie zullen in een aantal artikelen worden

beschreven. We werken nu nog aan drie artikelen. Een artikel richt zich op de kenmerken van klanten met multi-problematiek. Welke problemen spelen daar, welke combinaties in problemen komen veelal voor en in welke mate hangt dit samen met uitkomsten op het gebied van werk. Daarna gaan we schrijven over de proces- en effectevaluatie. Al deze onderzoeken en de gepubliceerde artikelen samen, leiden tot de promotie. Ik hoop daarmee in het voorjaar van 2020 klaar te zijn.”

Wat is je tot nu toe het meest opgevallen?

“Wat mij het meest is opgevallen is dat arbeidsdeskundigen erg gemotiveerd waren om deel te nemen aan het onderzoek, vooral daar waar ze getraind werden in een nieuwe methode om klanten te begeleiden. Blijkbaar zijn de professionals zeer bereid zich verder

Kor Brongers presenteerde zijn onderzoek onlangs op een congres in Parijs

COLUMN

te ontwikkelen en is er een grote behoefte aan kennis en vaardigheden om de moeilijke doelgroep met multi-problematiek beter te begeleiden bij de re-integratie naar werk.

Een promotieonderzoek bestaat uit deelprojecten maar bij alle projecten viel toch deze bereidheid bij arbeidsdeskundigen om actief mee te doen op. Dit geeft ook een drive om met onderzoek verder te gaan, ik ben toch van het motto 'van, voor en door arbeidsdeskundigen'."

Wat heeft het je persoonlijk gebracht?

"Je doet allerlei andere dingen dan je gewend bent. Bijvoorbeeld op internationale congressen uitleggen waar je mee bezig bent. Presentaties houden in het Engels voor een grote zaal, dat vond ik in het begin best lastig. Ook uitdenken van een wetenschappelijk traject was een uitdaging. Wat komt erbij kijken, wat doe je, hoe stel je vragen op die valide zijn en waar je ook conclusies aan kunt verbinden? Dat hele proces was nieuw voor mij. Ik heb daar een persoonlijke groei doorgemaakt. Het houdt je ook wakker en bij de les. Arbeidsdeskundige is een mooi vak, wat ik ook graag gedeeltelijk blijf doen, maar ik zoek ook extra uitdaging. Dat heb ik altijd gehad. Toen ik net klaar was als arbeidsdeskundige pakte ik mijn universitaire studie op. Ik heb een aantekening psychodiagnostiek behaald en ben stafarbeidsdeskundige geweest. Ik ben kortom altijd wel op zoek naar nieuwe uitdagingen."

Wat levert je werk op voor de beroepsgroep?

"Ik ben geen geboren wetenschapper, je zou me een zij-instromer in de wetenschap kunnen noemen. Ik ben daardoor ook vooral geïnteresseerd in wetenschappelijk onderzoek dat een praktische toepasbaarheid heeft. Voor, door en met arbeidsdeskundigen om het zo maar te zeggen. En dat is ook wat ik in de afgelopen jaren heb gedaan. De opgedane kennis breng ik over op de praktijk via workshops of lezingen op NVvA-congressen, vakoverleggen of door erover te vertellen in de Academische Werkplaatsen. Iets concreets ontwikkelen voor de praktijk en dat implementeren is een vervolgstap. Dat is ook iets wat ik niet alleen kan doen, zeker niet naast het wetenschappelijk onderzoek. Dat moet in een bredere context komen te staan, bijvoorbeeld in samenwerking met UWV of de NVvA. Belangrijk is wel dat het gebeurt, want je kunt van alles onderzoeken, maar als het niet in de praktijk wordt toegepast, schiet je je doel voorbij." ←

Nieuwe impuls

"Zo op het eerste oog lijken de klachten voort te komen uit *** maar laten we het zekere voor het onzekere nemen. Ik zal u doorsturen naar de specialist voor verder onderzoek. Als u even plaats neemt, wordt er zo alvast wat bloed afgenomen en kan die uitslag meteen door naar dr. ***."

Ik haat naalden en ik wil eigenlijk helemaal niet naar het ziekenhuis voor verder onderzoek! Maar ik ben blij dat mijn huisarts mij en mijn klachten serieus neemt en tegen een breder licht houdt. Mijn lieve, trouwe en o zo bekwame huisarts, ik hoop dat hij nog lang niet met pensioen wil. Inmiddels voel ik me weer goed, er was gelukkig niets veront-rustends aan de hand. De juiste aandacht en adviezen, in casu vanuit medische hoek hebben mij goed gedaan. Ik zorgde al goed voor mezelf en de mijnen, maar met wat nieuwe inzichten en het maken van andere keuzes heeft dit een nieuwe impuls gekregen.

Ik hoop dat ik als arbeidsdeskundige een beetje op de persoon van mijn huisarts mag lijken: mensen op hun gemak stellen, goed luisteren, doorvragen en de juiste ondersteuning bieden zonder daar een oordeel aan te hangen. En ze als arbeidsdeskundige te mogen stimuleren in het maken van keuzes voor het (her)vinden van een goede balans tussen werk en privé.

Rekha van Dis

Redactielid en arbeidsdeskundige